

18—23 november

Debatter m. m.

Onsdagen den 23 november

Sid.

Svar på interpellation av herr Johansson, Anders, ang. ifrågasatt nedläggande av Falkenberg—Limnareds järnväg	5
Statsbidrag till verkstads- och hantverkshus	6
Färdigställande av flygfältet i Umeå	8
Avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer	13
Utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.	19

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 23 november

Statsutskottets utlåtande nr 169, ang. åtgärder i syfte att stimulera beredskapslagringen av traktorbränsle	6
— nr 170, ang. statsbidrag till verkstads- och hantverkshus	6
— nr 171, ang. eftergivande av viss återbetalningsskyldighet till statsverket	8
— nr 172, ang. särskild undervisning åt sjuka elever vid vissa läroanstalter m. m.	8
— nr 173, ang. färdigställande av flygfältet i Umeå	8
— nr 174, ang. uppförande av en ny centralstation omedelbart söder om Årstaviken	12
— memorial nr 175, ang. balansen av oavgjorda skattemål	13
Bevillningsutskottets betänkande nr 56, ang. avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer	13

	Sid.
Bankoutskottets utlåtande nr 36, ang. riktlinjer för den ekonomiska politiken m. m.	19
— nr 37, ang. pension till Hilma Vilhelmina Henning, född Törnros	19
— memorial nr 38, ang. instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott	19
Tredje lagutskottets utlåtande nr 28, ang. förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft	19
Jordbruksutskottets utlåtande nr 36, ang. utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.	19
— nr 37, ang. försäljning av Gustad Käll- eller Korporalsgård 2 ⁱ i Östergötlands län m. m.	21
— nr 38, ang. tillgodoseende av skogsbrukets behov av arbetskraft	21

Fredagen den 18 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 11 och den 15 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till närslutna läkarintyg ber jag om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 18 till och med den 30 november.

Mörtnäs, Hemmestavik den 17 november 1955

David Norman

Riksdagsman *David Norman* är på grund av kotskada oförmögen till arbete och resor under en tid av tre veckor räknat fr. o. m. den 9 november, vilket härmed intygas.

Stocksund den 14 november 1955

Jarl Wetterfors

Leg. läkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 169, i anledning av väckta motioner om åtgärder i syfte att stimulera beredskapslagringen av traktorbränsle;

nr 170, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkstads- och hantverkshus;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergivande av viss återbetalningsskyldighet till statsverket;

nr 172, i anledning av väckta motioner om ökade möjligheter till särskild undervisning åt sjuka eller tillfälligt invalidi-

serade elever vid folkskolor m. fl. läroanstalter;

nr 173, i anledning av väckta motioner om färdigställande av flygfältet i Umeå;

nr 174, i anledning av väckt motion angående uppförande av en ny centralstation omedelbart söder om Årstaviken; och

nr 175, i anledning av riksdagens år 1954 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad den avser den under § 22 behandlade frågan om ränta å restituerade utskylder;

bevillningsutskottets betänkande nr 56, i anledning av väckta motioner om ändrade regler angående avdragsrätt och skatteplikt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 36, i anledning av dels väckta motioner angående riktlinjer för den ekonomiska politiken, dels väckta motioner angående utformningen av den ekonomiska politiken m. m., dels ock väckt motion om utgivande av ett nytt premieobligationslån;

nr 37, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om pension till Hilma Vilhelmina Henning, född Törnros; och

nr 38, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott;

tredje lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 36, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 37, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., såvitt avser

Gustad Käll- eller Korporalsgård 2¹ i Östergötlands län, m. fl. fastigheter; och nr 38, med anledning av väckta motioner om åtgärder för tillgodoseende av skogsbrukets behov av arbetskraft.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från styrelsen för riksdagsbiblioteket inkommit

framställning om ett förslagsanslag av 5 000 kronor för anställande under riksdagens vårsession 1956 av ett tillfälligt biträde vid referenstjänsten.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem
G. H. Berggren

Tisdagen den 22 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från styrelsen för riksdagsbiblioteket inkommit framställning om ett förslagsanslag av 5 000 kronor för anställande under riksdagens vårsession 1956 av ett tillfälligt biträde vid referenstjänsten.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 169—174 och memorial nr 175, bevillningsutskottets betänkande nr 56, bankoutskottets utlåtanden nr 36 och 37 samt memorial nr 38, tredje lagutskottets utlåtande nr 28

ävensom jordbruksutskottets utlåtanden nr 36—38.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 214, med förslag till förordning om ändring i stadgan den 20 augusti 1952 (nr 618) för Nordiska rådet.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående pension för städerskan vid riksdagshuset Emma Klasson, född Johansson.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl 16.03.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 23 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr *Olsén* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 367, i anledning av väckt motion om inläggande av vatten- och avloppsledning vid Arkö m. fl. lotsplatser;

nr 368, i anledning av väckta motioner om anordnande av alkoholistpolikliniker i landstingens regi; och

nr 369, i anledning av väckta motioner om ersättning åt elektrikern J. F. Öberg för skada, uppkommen under militärtjänstgöring.

Ang. ifrågasatt nedläggande av Falkenberg—Limnareds järnväg

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ANDERSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Anders Johanssons interpellation angående ifrågasatt nedläggande av Falkenberg—Limnareds järnväg, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Anders Johansson har frågat mig om jag anser att läget och prognoserna angående driften å Falkenberg—Limnareds järnväg är sådana att densamma nödvändigtvis måste nedläggas, eller om jag delar uppfattningen att järnvägen bör upprätthållas med hänsyn till sin närings- och befolkningspolitiska betydelse för bygden. Interpellanten har vidare frågat om jag vill medverka till att ifrågavarande järnväg omläggas till bredspårig.

Med anledning härav vill jag meddela, att förslaget att lägga ned järnvägstrafiken på sträckan Falkenberg—Limnared f. n. endast föreligger i form av en skri-

velse till järnvägsstyrelsen från distriktschefen i Borås. Någon framställning från styrelsen har således inte kommit in till kommunikationsdepartementet. Innan denna föreligger och sedvanligt remissförfarande genomförs, är jag inte beredd att yttra mig om de av interpellanten berörda spörsmålen.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för det svar han här har lämnat på min interpellation. I detta svar meddelar statsrådet att han inte kan yttra sig i föreliggande ärende, därför att någon formell framställning ännu inte har gjorts till regeringen från kungl. järnvägsstyrelsen angående falkenbergsjärnvägens nedläggande. Jag förstår detta.

Det överraskande förslag, som framförts av distriktschefen i sjätte distriktet, att järnvägen skall läggas ned redan från och med den 1 september nästa år, torde emellertid inte sakna anslutning även inom järnvägsstyrelsen. Den saken har bestyrkts under de opinionsmöten, som de senaste veckorna hållits i bygden och vid vilka inte blott distriktschefen själv utan också andra representanter för SJ närvarit och muntligen gett uttryck för den uppfattningen. Järnvägsstyrelsens framställning till regeringen om järnvägens nedläggande lär därför komma i sinom tid.

Med hänsyn härtill vill jag begagna tillfället att såväl inför statsrådet som kammarens ledamöter fästa uppmärksamheten vid att det här rör sig om den längsta järnvägslinje som hitintills, så långt jag känner, varit på förslag till nedläggande i vårt land. Den mäter en längd av drygt tio mil och genomlöper en bygd, som är högst beroende av järnvägens existens och som i övrigt är ytterst vanlottad på kommunikationer av annat slag.

Om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus

Skulle järnvägen därför i enlighet med det gjorda förslaget nedläggas redan nästa år, ja, då skulle den i övrigt framåtående bygden glida in i en tröstlös isolering, vilken såväl ekonomiskt och socialt som befolkningspolitiskt skulle få mycket ogynnsamma konsekvenser. Under alla förhållanden torde därför järnvägen inte kunna läggas ned förrän det ytterst miserabla landsvägsnätet på fullt tillfredsställande sätt har upprustats, och detta torde med säkerhet ta åtskilliga år i anspråk.

Ortsbefolkningen önskar emellertid järnvägens bibehållande. Den är nämligen livsnerven och pulsådern i bygdens liv. Alltjämt trafikeras den dagligen med fem å sex tåg i vardera riktningen, och inte minst som transportmedel för skolor, ungdom, post m. m. har den en nära nog oersättlig uppgift att fylla.

Nu förstår jag mycket väl, att man inte kan hur länge som helst upprätthålla en järnväg som går med betydande förlust. Självfallet är dock att man inte får lägga enbart, eller i varje fall övervägande, ekonomiska bärighetssynpunkter på ett företag av denna art. Skulle man göra det, ja, då fruktar jag att större delen av vårt svenska järnvägsnät i övrigt redan befinner sig i farozonen.

Det finns också andra skäl, som starkt kan motivera en järnvägs bibehållande även om dess debet och kredit inte skulle gå ihop.

Olyckan med den ifrågavarande järnvägen är emellertid, att densamma på sin tid byggdes smalspårig och därför inte kan till fyllest utnyttja samtrafiken med järnvägsnätet i övrigt. Ett alternativ till nedläggandet är därför en omläggning till bredspårig järnväg. Förutsättningarna för en sådan omläggning torde böra göras till föremål för prövning, innan ett definitivt beslut i ena eller andra riktningen fattas.

Med avseende på den uppkomna driftsförlusten kan även ifrågasättas, om man från SJ:s sida verkligen har gjort allt vad göras kan för att rationalisera och därmed förbilliga driften. Det förefaller i alla händelser som om utrym-

me för vissa initiativ i den riktningen alltjämt skulle finnas.

Jag vill till slut, herr talman, vädja till kommunikationsministern att han — när denna fråga slutligen kommer på hans bord för definitivt avgörande — måtte beakta inte enbart de statsfinansiella synpunkterna utan även alla de andra synpunkter av skilda slag, som kan anmäla sig i ett sammanhang som detta.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 214, med förslag till förordning om ändring i stadgan den 20 augusti 1952 (nr 618) för Nordiska rådet.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående pension för städerskan vid riksdagshuset Emma Klasson, född Johansson.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 169, i anledning av väckta motioner om åtgärder i syfte att stimulera beredskapslagringen av traktorbränsle, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 170, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkstads- och hantverkshus.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Theodor Johansson* m. fl. (I: 253) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Brämhult m. fl. (II: 257), hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus, antingen genom åter-

Om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus

upptagande av den vilande utredningen angående småföretagens lokalfrågor eller genom annan särskild utredning, måtte prövas i så god tid, att proposition i ärendet kunde föreläggas 1956 års riksdag.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 253 och II: 257 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr NÄSGÅRD (bf):

Herr talman! Motionärerna har hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus, antingen genom återupptagande av den vilande utredningen angående småföretagens lokalfrågor eller genom annan särskild utredning, måtte prövas i så god tid, att proposition i ärendet kan föreläggas 1956 års riksdag. Statsutskottet har inte kunnat tillstyrka motionen, men jag skulle såsom representant för utskottets första avdelning vilja göra några kommentarer till utskottsutlåtandet.

Samma motion väcktes i fjol och behandlades då av bankoutskottet, som framhöll att situationen hade något förändrats därigenom att de nya garanti-lånen tillkommit. Nu vet vi att garanti-lånen är avsedda som komplettering sedan banklån mot vanlig säkerhet utnyttjats, men »banklån mot vanlig säkerhet» är inte lätta att erhålla i dessa tider för en småföretagare.

Vidare beviljas garantilån till rörelsemedel endast om »särskilda skäl» därtill föreligger. Byggnadslån är vanligast, men även maskinlån förekommer, och arbetsmarknadssynpunkter är ofta utslagsgivande.

Det meddelas att under budgetåret 1954/55 garantilån utlämnades till ett sammanlagt belopp av nära åtta miljoner kronor med 75 000 kronor som genomsnittlig lånesumma. Under innevarande budgetår har hittills — uppgiften är ett par veckor gammal — lämnats garantilån till sammanlagt omkring 1 300 000 kronor med 50 000 kronor som genom-

snittligt belopp. Av 27 utlämnade lån har 14 gått till byggnadsinvestering. Det har visat sig trögare att placera lånen i bank innevarande år, givetvis på grund av kreditrestriktionerna.

Vad beträffar verkstads- och hantverkshus, som åsyftas i motionen, har utskottet inhämtat att möjlighet föreligger att bevilja kommunala lån under förutsättning att det inte gäller konkurrens med andra samhällen. Jag ber att i detta sammanhang få föredraga en promemoria som utskottet erhållit från finansdepartementet, i vilken framhålles i huvudsak följande: »Som bekant gäller i rättspraxis den regeln, att kommunerna i princip icke äger att i olika hänseenden understödja enskilda näringsföretag. Härifrån finns bl. a. det undantaget att kommunerna äger främja tillkomsten av hantverkshus. Det anses nämligen numera som ett lagligt kommunalt ändamål att för tillgodoseende av hantverkets och småindustriens behov av arbetslokaler anskaffa särskilda byggnader, där ett flertal verkstäder kan inrymmas. Dessa åtgärder är visserligen ofta ägnade att minska driftskostnaderna för vederbörande rörelseidkare, men de har icke den individuella karaktär som utmärker de egentliga industrisubventionerna. — I enlighet med nu angivna regel har Kungl. Maj:t under senare år bifallit ett antal ansökningar om kommunala lån och borgensåtaganden för hantverkshus. Vid finansdepartementets prövning av dessa ärenden har särskilt undersökts att de tilltänkta rörelserna i de planerade hantverkshusen verkligen varit att hänföra till hantverk och småindustri. Något medgivande till kommunalt engagemang för något större industriföretag i hantverkshuset har således icke lämnats. Vidare har granskningen gått ut på att hantverkshuset skulle tillgodose ett lokalbehov för kommunens egna hantverkare och småindustriidkare. Man har således icke velat att en kommun genom tillkomsten av hantverkshus drager till sig rörelseidkare från andra kommuner.»

Utskottet har i sitt utlåtande framhållet, att det finner lämpligt och riktigt

att de möjligheter, som hittills öppnats för småföretagen, prövas innan ytterligare åtgärder vidtages på detta område. Frågan om statsbidrag till verkstads- och hantverkshus tillhör naturligtvis inte den egentliga, centrala frågan om hjälp till småföretagare men tangerar ju i alla fall denna. Utskottet framhåller emellertid, att därest erfarenheterna skulle visa, att på grund av exempelvis alltför stränga lånevillkor eller brist på kapital svårigheter är för handen att i motionens syfte eller eljest utnyttja nu förefintliga stödåtgärder, så förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t upptager denna fråga till förnyad prövning.

Det är klart att kreditrestriktionerna träffar småföretagarna mycket hårt, och jag hoppas, att Kungl. Maj:t skall observera den här frågan vid statsverkspropositionens utarbetande. Det tjänar inte så mycket till att komma med ett relativt rikligt anslag till garantilån, om inte lånen kan placeras i bankerna. Skulle erfarenheten under höstens lopp — såsom redan synes framgå av de gångna månaderna — visa, att det blir allt svårare att placera dessa garantilån i bankerna, borde i stället lämnas ett direkt låneanslag.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergivande av viss återbetalningsskyldighet till statsverket; och

nr 172, i anledning av väckta motioner om ökade möjligheter till särskild undervisning åt sjuka eller tillfälligt invalidiserade elever vid folkskolor m. fl. läroanstalter.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om färdigställande av flygfältet i Umeå

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 173 i anledning av väckta motioner om färdigställande av flygfältet i Umeå.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Jacobsson* m. fl. (I: 64) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström* m. fl. (II: 63), hade hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam översyn av de för tio år sedan gjorda beräkningarna och planeringarna för flygfältet i Umeå samt framlägga förslag till färdigställande av nämnda flygplats.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet anfört bland annat:

»Utskottet är av den uppfattningen, att färdigställandet av flygfältet i Umeå skulle innebära en väsentlig förbättring av de norrländska kommunikationsförhållandena och därför synes angeläget. Av det föregående framgår emellertid, att frågan redan är föremål för luftfartsstyrelsens uppmärksamhet och att styrelsen kan väntas framlägga förslag i ämnet, sedan vissa utredningar slutförts. Utskottet, som finner önskvärt att möjligheten att tillgodose behovet av en flygplats i Umeå genom samordning av de militära och de civila intressena särskilt prövas, anser med hänsyn till vad i ärendet sålunda upplysts icke erforderligt med någon framställning i ämnet från riksdagens sida.

Utskottet hemställer, att motionerna I: 64 och II: 63 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Reservation hade anmälts av herr *Jacobsson*, som dock ej antytt sin mening.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! Den motion, varpå statsutskottets utlåtande grundar sig, utmynnar i en hemställan att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam översyn av de för tio år sedan gjorda beräkningarna och planeringarna för flygfältet i Umeå samt framlägga förslag till färdigställande av nämnda flygplats.

I statsutskottets utlåtande heter det: »Utskottet är av den uppfattningen, att färdigställandet av flygfältet i Umeå skulle innebära en väsentlig förbättring av de norrländska kommunikationsförhållandena och därför synes angeläget. Av det föregående framgår emellertid, att frågan redan är föremål för luftfartsstyrelsens uppmärksamhet och att styrelsen kan väntas framlägga förslag i ämnet, sedan vissa utredningar slutförts.»

Det är möjligt att statsutskottet med denna skrivning anser sig i väsentliga delar ha tillgodosett motionärernas önskemål, när frågan ändå, såsom utskottet här framhåller, är föremål för utredning och det kan vara att förvänta att förslag i ämnet kommer att framläggas. Emellertid är det så att denna fråga är ganska gammal, och det har förelegat förslag om iordningställande av detta flygfält sedan lång tid tillbaka. Jag finner därför anledning sätta in fråga, huruvida det förhållandet, att luftfartsstyrelsen ställt i utsikt att nya förslag skall komma att framläggas, egentligen innebär några som helst garantier för att denna fråga kommer att föras närmare sin lösning.

Jag ber, herr talman, med några ord att få beröra vad som tidigare förekommit i detta ärende.

Såsom luftfartsstyrelsen även framhåller i sitt yttrande, som är bifogat utskottsutlåtandet, var det på det sättet, att 1944 års flygplatsutredning i september 1945 framlagt förslag till utbyggnader och kompletteringar av vårt lands flygplatser. I detta betänkande framhölls särskilt angelägenheten av att höja trafiksäkerheten på delsträckan Sundsvall/Härnösand—Luleå genom anläggandet förslagsvis i Umeå av en mellanlandningsstation, som jämväl skulle kunna tillgodose Umeå stad och kringliggande uppland. Departementschefen biträdde sistnämnda förslag under framhållande bland annat av att flygplatsen var motiverad av såväl trafiksäkerhetsskäl som en önskan att öka norrlandslinjens värde för övre Norrland. På förslag av Kungl. Maj:t anvisade också 1946 års riksdag 900 000 kronor för arbetenas påbörjande;

Om färdigställande av flygfältet i Umeå totalkostnaderna uppskattades då till 5 675 000 kronor.

För att denna flygplats skulle komma till stånd krävdes från statsmakternas sida, att Umeå stad, som närmast berördes av detta projekt, skulle ställa erforderlig mark till förfogande samt även biträda med vissa anordningar, som är närmare angivna. Med anledning därav träffades avtal mellan Umeå stad och staten, ett avtal som är undertecknat av Umeå stad den 27 september 1946 och av luftfartsstyrelsen å Kungl. Maj:ts vägnar den 11 november 1946. Detta avtal innebär i huvudsak, att Umeå stad skulle anskaffa cirka 200 hektar mark, som skulle användas för iordningställande av flygplats i Umeå, varjämte staden även skulle svara för vissa anordningar, som var närmare angivna i avtalet. I § 2 i detta avtal återfinnes dessutom en passus, där det säges, att staten förbinder sig att inom ett år efter avtalets undertecknande påbörja arbetet med flygfältets färdigställande.

Detta avtal undertecknades som sagt den 11 november 1946 av kungl. luftfartsstyrelsen å Kungl. Maj:ts vägnar, som det heter. Den 12 december 1946 hemställde luftfartsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte godkänna detta avtal. Det förhållandet måste alltså ha förelegat, att Kungl. Maj:t inte hade godkänt det avtal, som luftfartsstyrelsen undertecknade den 11 november. Vilket svar luftfartsstyrelsen fick av Kungl. Maj:t på denna hemställan, känner jag tyvärr inte till, men vad som sedan hände ger en viss belysning över vad detta svar måtte ha innefattat.

I statsverkspropositionen till 1947 års riksdag meddelade departementschefen, att med byggandet av flygplatsen vid Umeå borde få anstå tills vidare, och han återopade därvid, såsom också redovisas i det nu föreliggande utskottsutlåtandet, att det förelåg åtskilliga andra angelägna investeringsobjekt, som borde få äga företräde framför umeåfältet.

Under tiden gjordes uppenbarligen från luftfartsstyrelsen till Umeå stad en framställning om ändring av bestämmel-

Om färdigställande av flygfältet i Umeå

sen i § 2 av avtalet med Umeå stad angående statens förpliktelse att inom ett år från avtalets undertecknande igångsätta färdigställandet av flygfältet. Med anledning av denna framställning har Umeå stadsfullmäktige den 17 januari 1947 förklarat sig godkänna det framlagda ändringsförslaget. Enligt detta förslag kom bestämmelsen att få följande lydelse: »Det av staden överlåtna området skall användas till flygplats, och förbinder sig kronan att snarast möjligt efter det mark för ändamålet ställts till förfogande påbörja anläggandet av en flygplats på området i huvudsaklig överensstämmelse med vad 1944 års flygplatsutredning den 25 september 1945 därutinnan föreslagit.» Detta ändringsförslag ansåg sig tydligen Umeå stad nödsakad att gå med på.

Den 28 mars 1947 undertecknades avtalet av Kungl. Maj:t, och det är detta avtal som fortfarande är gällande mellan Umeå stad och staten.

För budgetåret 1947/48 äskade luftfartsstyrelsen för fortsatta arbeten vid flygplatsen ett belopp av 1 500 000 kronor. I statsverkspropositionen till 1947 års riksdag anförde departementschefen, att han redan i en proposition år 1946 angående byggande av en storflygplats m. m. framhållit såsom sannolikt, att av ekonomiska skäl en del i flygplatsutredningens utbyggnadsplan upptagna anläggningsarbeten finge antingen ställas på framtiden eller göras mindre kostnadskrävande än utredningen förutsatt.

Det är inte utan att man av denna passus drar den slutsatsen, att det är Halm-sjön, som har kommit in i bilden, och det är då ganska förståeligt, om en del andra, mindre företag ute i periferien kommit i skuggan.

Departementschefen anförde vidare i statsverkspropositionen, att anläggandet av en flygplats vid Umeå i angelägenhetsgrad icke kunde mäta sig med åtskilliga andra byggnadsföretag, som i föreliggande läge måste skjutas på framtiden. På grund härav ansåg departementschefen skäl icke föreligga för anvisande av ytterligare medel för flygplatsen vid Umeå.

I sina petita för budgetåret 1948/49 anmälde luftfartsstyrelsen, att den hyste den förhoppningen, att arbetena skulle kunna igångsättas under budgetåret 1947/48, och begärde samtidigt ett belopp av 600 000 kronor för igångsättanden av arbetena på flygplatsen. För beställningar av elektriska anläggningar äskades härjämte ett belopp av 150 000 kronor. Framställningen föranledde icke någon åtgärd från statsmakternas sida.

I underdånig skrivelse den 2 oktober 1947 hemställde luftfartsstyrelsen att ett belopp av 500 000 kronor måtte ställas till förfogande att användas för framställning av makadam till asfaltbetong för permanenta rullbanor. Med ändring härutinnan föreslog styrelsen sedermera i skrivelse den 16 mars 1948, att ett belopp av 300 000 kronor skulle ställas till förfogande för dräneringsarbeten. Inte heller denna framställning föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid anmälan av 1950 års statsverksproposition förutsatte departementschefen, att Kungl. Maj:t i fortsättningen skulle äga att omdisponera medel, som tidigare anvisats under anslag under luftfartsfonden, för att — om och i den mån de för medelsanvisningarna ursprungligen avsedda ändamålen saknade aktualitet — använda medlen för sedermera aktuella ändamål. Någon erinran häremot framställdes icke av riksdagen. I anslutning härtill har genom beslut av Kungl. Maj:t bland annat de för anläggandet av Umeå flygplats ursprungligen anslagna medlen använts för andra, såsom angelägnare bedömda ändamål. Härigenom anser man sig förmodligen definitivt ha kommit ifrån det besvärande förhållandet, att de redan 1946 anvisade 900 000 kronorna inte kommit till användning för sitt ändamål.

I fortsättningen av sin utredning förklarar luftfartsstyrelsen: »Av det ovan anförda framgår, att den år 1947 rådande situationen på arbets- och materiellmarknaden i första hand var orsaken till att arbetena å Umeå flygplats icke omedelbart påbörjades», men fortsätter sedan: »Å andra sidan torde denna åtgärd icke få anses innebära, att

statsmakterna upphävt sitt principbeslut att anlägga en civil flygplats vid Umeå.» Styrelsen framhåller sedan som sin uppfattning att en flygplats vid Umeå förr eller senare bör komma till utförande och understryker längre fram i sitt yttrande, att behovet av ytterligare övervägande av frågan i dagens läge är ofrånkomligt.

Sedan för luftfartsstyrelsen in i bilden ett annat moment. Styrelsen säger att SAS har för avsikt att göra utredningar rörande möjligheterna att öppna trafik på ytterligare linjer. »Det förutses, att i samband härmed möjligheterna att framdeles kunna förse bl. a. Umeå med flygförbindelser komma att bli föremål för utredning», heter det vidare.

Jag vill med anledning av detta uttalande säga, att om vi skall vänta på att SAS skall verkställa utredningar och komma med förslag i detta ärende, då tror jag, med den kännedom jag har om detta organs intresse för det inrikes flyget i vad det gäller övre Norrland, att vi också får vänta ganska länge på frågans lösning.

Det förekommer några andra rader i luftfartsstyrelsens utlåtande som jag tycker är ganska praktfulla. Det heter: »Planer på upptagande av inrikestrafik på andra linjer än dem som för närvarande beflygas av SAS ha även framförts från andra mindre flygföretags sida. Några konkreta planer berörande Umeå ha dock hittills ej anmälts.»

Jag finner det mycket förståeligt att andra flygföretag icke anser sig kunna komma med några konkreta förslag beträffande flygtrafiken på Umeå, så länge det inte finns några möjligheter att utnyttja någon flygplats inom detta område!

Luftfartsstyrelsen förklarar vidare att »innan den av SAS förebådade utredningen om flygförbindelserna med Umeå genomförts samt ståndpunkt jämväl tagits till övriga flygbolags ställning i förhållande till SAS och till de trafikprogram, som kunna komma att framläggas av dem, anser luftfartsstyrelsen det vara för tidigt att framlägga förslag till färdigställande av en flygplats i Umeå för

enbart civilflygets behov». Med anledning av detta ber jag att få påpeka, att man i varje fall för tio år sedan inte ansåg det vara för tidigt att anlägga en sådan flygplats och att riksdagen redan då var beredd att anslå medel — 900 000 kronor anslogs just för detta ändamål.

Jag har med detta velat ge en liten överblick av vad som har förekommit i detta ärende. Mot bakgrunden därav och med tanke på de erfarenheter som vi har gjort anser jag mig också kunna våga det påståendet, att statsutskottet har mycket ringa täckning för sin förmodan — om utskottet verkligen hyser en sådan förmodan — att detta ärende nu skall föranleda åtgärder. Det finns väl inte så stor anledning att tro något sådant, då de tidigare framstötter, som gjorts från luftfartsstyrelsens sida, icke resulterat i mer än som hittills har skett. Luftfartsstyrelsen har, såsom framgår av redogörelsen, fyra gånger gjort framställningar hos Kungl. Maj:t om anslag för igångsättande av dessa arbeten, men detta har inte lett till några resultat. Det finns väl ingenting som motsäger antagandet att även en femte framställning skulle komma att röna samma öde som de föregående. Om jag inte är fel underrättad, förekommer det fortfarande att Kungl. Maj:t under hänvisning till det ansträngda finansiella läget, till behovet att begränsa investeringarna och till andra angelägna investeringsobjekt — Halmsjön förekommer väl fortfarande i bilden, förmodar jag — lägger vissa av myndigheternas anslagsäskanden åt sidan. Därtill vill jag bara lägga, att luftfartsstyrelsen uppenbarligen numera svävar på målet i detta ärende och uttryckligen säger, att den anser att det är för tidigt att framlägga något förslag i denna fråga.

Om man ser saken från en mera begränsad synpunkt, så är ju vad som hänt i detta ärende, att Umeå stad har av den svenska staten blivit animerad att inköpa ett markområde på 200 hektar för att ställa det till förfogande för ett flygfält. Denna åtgärd grundar sig alltså på ett avtal mellan Umeå stad och svenska staten, vari staten förbundit sig att snarast möjligt iordningställa flygfältet. Detta

Om färdigställande av flygfältet i Umeå

hände för närmare tio år sedan. Umeå stad, Västerbottens landsting och Umeå landskommun har investerat omkring 1,5 miljoner kronor. Umeå stad har med andra ord fullgjort sin del av avtalet, så långt detta över huvud taget varit möjligt. Då frågar man sig: Vad har staten å sin sida gjort? Därpå kan man inte svara någonting annat än att staten gjort i huvudsak ingenting. Jag överlåter åt kammarens ärade ledamöter att själva draga sina slutsatser angående detta egendomliga sätt att fullfölja ett ingång-
et avtal.

Jag vill också säga, att det här inte endast är fråga om i vad mån det avtal som har träffats mellan Umeå stad samt Kungl. Maj:t och kronan bör fullföljas. Detta är endast den ena sidan av saken. Den andra sidan anser jag vara, huruvida vi i detta land över huvud taget skall hålla ett inrikesflyg, som har möjlighet att betjäna landets mera avlägset belägna men dock befolkade orter. Jag kan inte se annat än att det är fullkomligt orimligt, att man i detta vidsträckta land skall ha flygförbindelser mellan Luleå och Stockholm men däremot inga möjligheter till anknytning med söder därom belägna orter. Umeå stad är residensstad, där finns två regementen, staden är säte för hovrätten för Övre Norrland och den är en betydande skolstad. Dit kommer att förläggas den beslutande tandläkarutbildningen, sannolikt också högre utbildning av annat slag. Det finns ett mycket folkrikt och stort uppland kring staden. Skellefteå och Lycksele städer skulle med fördel kunna använda en flygplats i Umeå. I Umeälven pågår i Umeå stads omedelbara närhet för närvarande investeringar för hundratals miljoner kronor. Jag tror att man vågar göra gällande, att det finns underlag för flygtrafik på Umeå stad, om ett flygfält där kommer till stånd och gör en sådan flygförbindelse möjlig.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionerna nr 64 i första kammaren och 63 i andra kamma-
ren.

Herr **HESSELBOM** (s):

Herr talman! Statsutskottet, som har att söka finna en avvägning mellan den mängd av olika investeringsändamål som anmäler sig, inte minst på kommunika-
tionsväsendets område, har vid behandlingen av föreliggande motioner inte kunnat i dagens läge sträcka sig längre än att hänvisa till att frågan är föremål för utredning inom luftfartsstyrelsen och att förslag från styrelsen är att förvänta. Det finns därför enligt min mening, herr talman, ingen anledning att i dag ingå på någon diskussion med herr Jacobsson om den fråga, som aktualiserats i motionerna, och jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till utskottets utlåtande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 173, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 174, i anledning av väckt motion angående uppförande av

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer
 en ny centralstation omedelbart söder om Årstaviken, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 175, i anledning av riksdagens år 1954 församlade revisorerens berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad den avser den under § 22 behandlade frågan om ränta å restituerade utskylder.

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 56, i anledning av väckta motioner om ändrade regler angående avdragsrätt och skatteplikt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 356 av herrar *Näsgård* och *Lodenius* samt II: 429 av herrar *Svensson* i Stenkyrka och *Johansson* i Mysinge hade hemställts, att riksdagen måtte antaga sådan ändring i kommunalskattelagen beträffande avdragsrätt och skatteplikt för medlemsavgifter till branschorganisationer vid inkomsttaxeringen, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 173 år 1949 föreslagits.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 356 av herrar *Näsgård* och *Lodenius* samt II: 429 av herrar *Svensson* i Stenkyrka och *Johansson* i Mysinge om ändrade regler angående avdragsrätt och skatteplikt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Spetz*, *Velander*, *Kronstrand*, *Kristensson* i Osby, *Sjölin*, *Kollberg* och *Nilsson* i Svalöv, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte — i anledning av de likalydande motionerna I: 356 av herrar *Näsgård* och *Lodenius*

samt II: 429 av herrar *Svensson* i Stenkyrka och *Johansson* i Mysinge — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till ändrade regler angående avdragsrätt och skatteplikt för medlemsavgifter vid inkomsttaxeringen om möjligt till nästkommande års riksdag.

Herr *NÄSGÅRD* (bf):

Herr talman! Jag har tillsammans med några medmotionärer, däribland andre vice talmannen här i kammaren, hemställt, att riksdagen måtte antaga sådan ändring i kommunalskattelagen beträffande avdragsrätt och skatteplikt för medlemsavgifter till branschorganisationer vid inkomsttaxeringen, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 173 år 1949 föreslagits.

Utskottet har inte velat tillstyrka motionen, och det är kanske inte så märkvärdigt, att utskottet inte vill direkt vara med om lagändring. Det brukar ju vara så att utskotten är mycket försiktiga på denna punkt, under det att motionärerna naturligtvis gärna vill ha en fråga avgjord omedelbart. Jag tycker i alla fall, att när det har gått så lång tid efter det att denna proposition lades fram år 1949, kunde det ha varit på sin plats att ge en påstötning till Kungl. Maj:t att besvara den skrivelse som riksdagen då avlät och att lägga fram nytt förslag. Men inte heller det har utskottet velat vara med om. Utskottet förutsätter — och det är ju mycket vackert sagt, för all del — att förslag i ärendet snarast framlägges av de sakkunniga. Men ett sådant yttrande går ju ingenstans. Det finns i riksdagstrycket, men skickas inte vidare.

Jag skulle vilja med några ord kommentera frågan i övrigt. Utskottet refererar på s. 6 i betänkandet propositionen nr 173 till 1949 års riksdag. Utskottet skriver där: »De föreslagna bestämmelserna innebar rätt till avdrag för medlemsavgifter icke endast till branschorganisationer utan även till fackföreningar och arbetsgivarföreningar samt därmed jämförliga sammanslutningar. Föreningarna skulle upptaga influtna avgifter såsom skattepliktigt inkomst.»

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer

Detta referat är ju alldeles riktigt, men av en viss anledning är det ändå missvisande. Det är nämligen så, att ända sedan år 1913 föreligger ett prejudikat från regeringsrätten, att medlemsavgifter till arbetsgivarförening är avdragsgilla. Att propositionen ändå i lagtexten upptog även arbetsgivarföreningar var ju helt naturligt, men när det refereras såsom utskottet har gjort, får läsaren det intrycket, att man inte heller för avgifter till dessa föreningar för närvarande har avdragsrätt, vilket faktiskt är fallet.

Av arbetsgivarförening utbetalat konfliktunderstöd beskattas hos mottagaren. Till grund härför torde ha legat betraktelsesättet, att medlemsavgift till arbetsgivarförening i princip är jämställd med en pensionsavgift, vilken är avdragsgill, medan utfallande pensionsbelopp beskattas.

En följd av de fredligare förhållandena på arbetsmarknaden har blivit, att medel som inflyter till arbetsgivarorganisationer i alltmer vidgad omfattning kunnat användas för ändamål, som är främmande för organisationernas huvuduppgift. Anslag av dessa obeskattade medel kan beviljas till bland annat kulturella, välgörande, sociala och politiska ändamål. I sistnämnda fall kan även tidningar och partier få del av välgörenheten. Underorganisationer har däremot inte rätt att göra avdrag för medlemsavgifter till sin huvudorganisation, trots att medlemsavgiften i verkligheten utgör ersättning för serviceavgifter, som huvudorganisationen ombesörjer för den anslutna organisationens räkning.

När propositionen i frågan om avdragsrätt behandlades och avlogs av 1949 års riksdag, sades det, att man var överens i princip om att medlemsavgifter skulle vara avdragsgilla, men att de praktiska svårigheter, som var förknippade med ett genomförande av förslaget, var så stora att propositionen borde överarbetas. Ytterligare ett par års dröjsmål borde inte kunna förorsaka alltför stora olägenheter, hette det. Riksdagens avslag var åtföljt av en begäran om nytt förslag från Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t överlämnade skrivelsen till 1950 års

skattelagssakkunniga, och där ligger den fortfarande.

Om nu inte bevillningsutskottet ansett sig kunna tillstyrka ett direkt beslut i enlighet med vår motion, borde väl ändå en ny formlig hemställan till Kungl. Maj:t ha legat inom möjligheternas gräns. Sex år är en rätt lång tid, och de sakkunniga kunde nog behöva en påstötning.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att som motionär få yrka bifall till den reservation som fogats till utskottets betänkande.

I detta anförande instämde herr andre vice talmannen *Lodenius* (bf) och herr *Larsson, Nils Theodor* (bf).

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag är förekommen av herr Näsgård, och jag ber bara att få instämma i hans yrkande.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Utskottets förslag skiljer sig från reservanternas egentligen bara i en formalitet. Utskottet har skrivit att det förutsätter att de sakkunniga, som har fått detta ärende, *snarast* skall framställa förslag. Reservanterna däremot vill ha en särskild skrivelse om att förslag skall komma *till nästa riksdag* — d. v. s. från november till mars skall ärendet genomses och granskas, såvitt inte redan så har skett, och sedan skall förslag framläggas. Reservanterna har varit nog kloka att förstå att detta inte är möjligt, och därför har de stuckit in orden »om möjligt». Skillnaden är alltså den, att enligt utskottet skall man »snarast» få ett förslag, och enligt reservanternas skall detta »om möjligt» komma till nästa riksdag. På den skillnaden har reservanterna ansett att de kunde bygga en speciell reservation. Jag tycker att det erinrar om den där berömda spiken på vilken man kunde koka soppa.

Jag bör erinra om att det finns en olikhet till, och det är att utskottet laglikmätigt — för att använda detta högtidliga uttryck — hållit sig till motionens innehåll och skrivit om bransch-

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer
organisationerna, medan däremot reservanterna med anledning av motionen har begärt att Kungl. Maj:t skall komma med förslag till ändrade regler över huvud taget angående avdragsrätt för medlemsavgifter. Därmed överskrides motionens ram och vidgas problemet långt utöver det som motionärerna har hållit sig till.

Jag vill här bara i korthet erinra om att själva principen hade 1949 års riksdag ingenting emot. Man vill gärna godta grunderna i det förslag, som då framlades, om man bara kunde göra det enkelt nog, så att det inte blev för mycket besvär för deklaranterna, för skattemyndigheterna och för skattedomstolarna. Propositionen hade framlagts på riksdagens uttryckliga begäran, men Kungl. Maj:t tog med mycket stort jämnmod — efter vad jag vet — att propositionen avslögs av den svenska riksdagen.

Vad som gjorde att man icke från utskottets sida den gången kunde rekommendera förslaget var först och främst att det var mycket svårt att veta, vilka föreningars medlemmar som skulle kunna göra avdrag för medlemsavgifterna, medan föreningarna i stället skulle deklarerat dessa som inkomst. Vi får ju komma ihåg att i och med att man låter medlemmarna göra avdrag i deklarationen för dessa avgifter blir i stället föreningarna deklara- och skattskyldiga för dem. Det var svårt att här fastställa några gränser, även om man bara höll sig till branschorganisationerna. Dessa kan ofta syssla med så många olika slag av verksamhet, att det kan vara svårt att angiva om de tillhör denna föreningstyp eller inte. Men även om man skulle kunna lösa detta för branschorganisationernas del — och jag hoppas att man skall kunna klara det — så uppstår nya svårigheter när det gäller att bestämma vilka omkostnader som skall vara avdragsgilla för föreningarna. Vissa kostnader för administrationen kan vara avdragsgilla, medan andra inte är det. Vissa omkostnader kan vara av den arten, att man enligt allmänna regler inte borde få göra avdrag för dem; jag tänker t. ex. på vissa representationskostnader, vissa utgifter för medlemmarnas

trevnad, vissa kostnader för tidskrifter och tidningar, varvid det gäller att avgöra om de var rent fackliga eller mera nöjesbetonade. Vad kurserna beträffar kunde de ju inte vara avdragsgilla för föreningen, om inte den enskilde skulle kunna få dra av utgiften, om han själv hade haft den. Alla dessa frågor var av den art, att man inte ville upphöja förslaget till lag utan att ha granskat dem ytterligare. Därför skickade man tillbaka förslaget.

Nu finns det ju en allmän strävan, som vi också har haft flerfaldiga uttryck för under denna riksdag, nämligen att man vill göra arbetet så enkelt som möjligt både för deklارانterna och för skattemyndigheten. När vi i utskottet var övertygade om och fortfarande är övertygade om att förslaget i det skick det förelåg 1949 blev trassligt för deklaranterna och för skattemyndigheterna, både beskattningssnämnderna och domstolarna, var det rimligt att vi begärde att ett förslag snarast skulle framläggas, men att en verklig överarbetning först skulle komma till stånd.

Jag ber därför, herr talman, att få deklarerat att utskottsmajoriteten hyser sympati för själva saken, men att vi vill ha den ordentligt övervägd och snarast vill få ett förslag från den sakkunnigkommitté som har fått detta ärende remitterat till sig.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i ärendet.

Herr NÄSGÅRD (bf) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara till herr Sjödahls anförande göra en kommentar. När han i en smula raljant ton säger, att reservanterna vill ha ett förslag »om möjligt» till nästa riksdag, så tycker han att det är mycket begärt, medan utskottet i sitt betänkande skriver att förslag i ärendet »snarast» må framläggas av de sakkunniga. Det är väl inte så orimligt att begära förslag till nästa års riksdag, när de sakkunniga fick uppdraget redan 1950. Då de redan har haft fem år på sig, är det väl

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer

bara rimligt om de genom Kungl. Maj:t får en påståtning att i fortsättningen inte ligga alltför länge på ärendet.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Näsgård vet lika väl som jag, att dessa sakkunniga, som tillsattes 1950, till riksdagen har levererat förslag efter förslag och att dessa förslag i allmänhet kunnat förordas av regeringen och godtagas av riksdagen. De sakkunniga har måst gradera sina uppgifter och ta det viktigaste först och det mindre viktiga sedan.

Herr Näsgård kan vara alldeles övertygad om att de sakkunniga kommer att noggrant läsa vad riksdagen skriver. Han kan också, hoppas jag, vara relativt övertygad om — eller är det på den punkten herr Näsgård är tveksam? — att herr Näsgårds partikamrater i regeringen har visst intresse av att se till att den rekvisition man gjorde 1950 blir förverkligad.

Herr NIKLASSON (bf):

Herr talman! När det gäller en sak som man vill främja men för vars realiserande det föreligger vissa svårigheter, kan man överväga om man skall välja en mera aggressiv metod att arbeta efter och löpa risken att få bakslag eller om man skall välja en mera försiktig linje, som har större utsikter att vinna framgång. Jag tror att i detta fall det senare alternativet är att föredra.

Motionärerna har här föreslagit, att man skall bryta ut en del av det år 1949 i proposition framlagda förslaget om avdragsrätt för föreningsavgifter vid taxering, som hade en betydligt vidare syftning än motionärernas förslag. Att direkt följa deras förslag har ingen inom utskottet vågat sig på, och enligt vad den ene motionären yttrat här har han inte väntat det heller.

Vi vet alla hur ömtålig vår skattelagstiftning är och vilka stora ansträngningar som görs för att utnyttja de möjligheter som skattelagstiftningen inne-

bär. Det går väl knappast ett år utan att vi på någon punkt måste lappa på denna lagstiftning. Försiktigheten måste därför bjuda, att de förslag som framläggs är så noga övertänkta och genomarbetade som möjligt.

Svårigheten i detta fall ligger väl närmast i att särskilja de föreningar, som kan komma i fråga. Särskilt gäller detta i fråga om organisationer som bedriver verksamhet av olika slag. 1949 års proposition om rätt till avdrag vid taxering för medlemsavgifter talar om branschorganisationer, fackföreningar, arbetsgivarföreningar och därmed jämförliga organisationer. Det är tydligt att det finns organisationer som utgör gränfall, och det måste därför utformas ganska klart i en lagstiftning vilka organisationer man avser och i vilka fall medlemsavgifter kan komma i fråga när det gäller avdrag vid taxering.

Om det berättigade i motionärernas förslag förelåg inte så stora meningsskiljaktigheter i utskottet. Det verkade därför som om det hade varit möjligt att komma fram till en samstämmig lösning. Det förslag som föreligger här är ett försök att samla utskottet på en linje.

Nu har det i alla fall kommit en reservation. Som herr Sjö Dahl sagt, syftar reservationen på samma sak som majoritetens förslag, men reservanterna vill ha en särskild skrivelse och möjligen också ha förslaget något utvidgat. Emellertid brukar vi inte skicka skrivelser i ett ärende, där vi tidigare skrivit till Kungl. Maj:t och där Kungl. Maj:t har remitterat skrivelsen till sakkunniga för utredning. Vidare tror jag, att saken i detta fall låg så till att ett yrkande om särskild skrivelse inte hade så stora möjligheter att vinna bifall i riksdagen.

Under sådana förhållanden ansåg jag för min del att det vore bättre, om vi kunde samlas omkring en positiv skrivning i utskottets utlåtande, och att denna linje i själva verket bättre befördrade motionärernas syftemål än en begäran om skrivelse.

Jag har därför anslutit mig till utskottets linje, och jag ber att få yrka bifall till densamma.

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer

Herr VELANDER (h):

Herr talman! Det var egentligen med anledning av herr Sjödahls uttalande om den där spiken som jag begärde ordet. Det ligger dock så till, att riksdagen redan 1948 i anledning av motioner från höger- och bondeförbundshåll uttalade, att den förväntade att proposition skulle framläggas redan till 1949 års riksdag. Proposition förelades också sagda års riksdag. Riksdagen godtog emellertid inte denna proposition under förebärande av ungefär de betänkligheter, som herr Sjödahl nu sökt utveckla inför kammarerna. Det skulle bli så stora besvärligheter för deklaranterna, för beskattningsnämnderna och för beskattningsdomstolarna, att propositionen alls inte kunde godtagas.

Det förhöll sig emellertid på det sättet, att såväl i bevillningsutskottet som i riksdagens båda kamrar de tre borgerliga partierna enhälligt gick in för bifall till propositionen. Alla de borgerliga partierna var alltså eniga om att de kunde godta den proposition, som då förelåg. Majoriteten, som alltså utgjordes av socialdemokraterna och kommunisterna, gick på avslagslinjen samt begärde en ny proposition, dock att denna skulle framläggas först i anslutning till inrättandet av vad man då kallade ett centralt organ med uppgift att lämna anvisningar till ledning vid taxeringen samt i övrigt medverka till en enhetlig och jämlik taxering. Riksskattenämnden kom så till stånd redan 1950, om jag inte tar fel, men någon proposition i anslutning till dess inrättande har vi inte sett något tecken till.

Herr Niklasson beklagade, att det inte hade varit möjligt att åstadkomma en enig linje i utskottet. En av anledningarna härtill är den, att reservanternas icke kunnat vara med om den skrivning, som utskottsmajoriteten har presenterat och bondeförbundets representanter inom utskottet biträtt, eftersom denna skrivning innefattar ett underkännande av den ståndpunkt, som de tre borgerliga partierna intog vid 1949 års riksdag, när de godkände den då föreliggande propositionen. Såvitt jag förstått, har det

inte heller gjorts några särskilda ansträngningar att åstadkomma enighet inom utskottet.

Herr Sjödahl har tidigare, när vi har diskuterat dessa frågor, både 1948 och särskilt 1949, trots sina betänkligheter förbehållslöst gått på den linjen, att en proposition måste föreläggas riksdagen för lösningen därav. Man kan då ha den meningen, att, eftersom riksskattenämnden tillkom redan 1950 och herr Sjödahl och andra 1949 ville ha en proposition i anslutning till riksskattenämndens inrättande, men några förberedelser ännu, såvitt känt, inte har vidtagits för framläggande av en sådan proposition, det inte ligger något orimligt i att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t understryker sin vilja och sin önskan att utan onödigt dröjsmål få ett förslag i ämnet sig förelagd.

Jag vill också påpeka, när man här talar om de svårigheter som måste övervinnas vid lösningen av dessa spørsmål, att dessa svårigheter redan nu existerar för beskattningsnämnder och beskattningsdomstolar och andra utan att de har någon ledning i lagstiftningen vid sina ställningstaganden. Jag tänker mig ock, att man har anledning utgå ifrån att förhandenvaron av riksskattenämnden kommer att underlätta tillämpningen av de regler, som kan komma att fastställas, när riksdagen blir i tillfälle att ta slutlig ståndpunkt till ett förslag därom.

Jag instämmer, herr talman, i det yrkande om bifall till reservationen, som ställts av herrar Näsgård och Spetz.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har uppkallat av vad herr Velander sade om att riksdagen år 1949 på förslag av bevillningsutskottet i sin skrivelse till Kungl. Maj:t sammankopplade denna fråga med problemet om ett centralt direktivgivande organ i skatteärenden. Vi har, påpekar herr Velander, sedermera fått denna nämnd, och herr Velander menade, att vi då även borde ha fått denna andra fråga löst samtidigt. Jag tillåter mig emellertid att påpeka, att herr Velanders

Om avdragsrätt beträffande medlemsavgifter till branschorganisationer

historieskrivning haltar. Vi skrev 1949 att den föreslagna centrala skattenämnden skulle kunna lösa vissa frågor men icke andra, speciellt då frågan om avdragsrätt för vissa omkostnader. Om herr Velander närmare studerar vad som står nederst på s. 3 i bevillningsutskottets betänkande, får han belägg för riktigheten av vad jag här sagt.

Herr VELANDER (h) kort genmäle:

Herr talman! Bevillningsutskottet hemställde år 1949 i sitt betänkande nr 48 under punkt B): »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad i detta betänkande anförts, låta utarbeta ett nytt förslag angående frågan om avdragsrätt för medlemsavgifter samt förelägga riksdagen detta förslag i anslutning till en blivande lagstiftning om inrättande av ett centralt organ med uppgift att lämna direktiv till ledning vid taxeringen». Det är detta som jag har velat påpeka, och jag utgår ifrån att vad jag här i anslutning därtill yttrat är fullt adekvat. Sedan är det naturligtvis riktigt, att både herr Sjö Dahl och vi andra, som 1949 var beredda att godta den då framlagda kungl. propositionen, var på det klara med att det fanns vissa problem av känslig art, vilkas lösning kunde bereda svårigheter. Det var framför allt att rationellt och enhetligt avgränsa, vad som var att anse såsom med föreningarnas verksamhet förenade kostnader och dylikt. Men de svårigheterna måste ju för närvarande i varje fall lösas av praxis. När vi emellertid 1949 hade hunnit så långt, att Kungl. Maj:t då kunde förelägga riksdagen en proposition till lösande av alla hithörande frågor, borde man väl, om det gällde en komplettering på vissa punkter, inte ha behövt dröja så länge innan en ny proposition med dessa kompletteringar förelagts riksdagen.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Blott ett par ord till herr Velander.

Herr Velander bestrider inte att utskottet i sin motivering år 1949 skrev att utskottet närmast syftade på beräkningen av föreningarnas avdragsgilla omkostnader, då utskottet anförde att det fanns andra tillämpningssvårigheter som inte komme att lösas genom den föreslagna centrala nämnden.

Vidare har ju efter år 1949 både från regeringens och riksdagens sida flera gånger understrukits behovet av att vi här i landet får till stånd en så enkel skattelagstiftning som möjligt till gagn både för deklaranterna och taxeringsorganen. Det är denna senare synpunkt som herr Velander inte tillbörligt uppskattat.

Herr VELANDER (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte bortsett ifrån vad som herr Sjö Dahl nu senast åsyftade, men det ligger väl ändå så till, att utskottet med sina betänkligheter år 1949 inte avsåg, att den proposition, som i sinom tid skulle föreläggas riksdagen enligt majoritetsståndpunkten, skulle lämna en hel del frågor åt sidan och dessa därigenom inte få någon lösning alls. Då herr Sjö Dahl och jag i denna kammare den 30 november 1949 diskuterade hithörande spørsmål slutade herr Sjö Dahl med att säga: »Den föreliggande frågan är enligt min mening så viktig och har så många besvärliga aspekter, att det finns all anledning för oss att noga övertänka de problem som det här gäller. Jag delar visserligen herr Velanders uppfattning, att det inte bör dröja alltför länge innan ett nytt förslag kommer fram, men det är bättre att få en god lag efter något dröjsmål än att få en dålig lag efter en viss brådska.»

Detta dröjsmål, menar jag, har blivit alldeles för långt.

Herr HEÜMAN (s):

Herr talman! Herr Näsgård lät i sitt första anförande förstå, att utskottet icke redovisat det förhållandet, att det nu föreligger en viss skillnad i beskattningshänseende mellan medlemsavgifter till

Ang. utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.

arbetsgivarföreningar och till övriga likartade organisationer. Jag vet inte om herr Näsghård har läst på s. 3 i utskottets betänkande, men där står följande: »Det är givetvis även en angelägenhet av vikt, att den bristande likställighet i avdragshänseende, som enligt nuvarande bestämmelser förefinnes mellan avgifter till fackföreningar och därmed jämförbara tjänstemannasammanslutningar samt avgifter till arbetsgivarföreningar, skall försvinna.»

Utskottet har alltså klart och tydligt redovisat denna skillnad i beskattningshänseende för medlemsavgifter till olika organisationer.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepade propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Näsghård begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Näsghård begärde rösträkning, verkställdes nu votering me-

delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 55.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 36, i anledning av dels väckta motioner angående riktlinjer för den ekonomiska politiken, dels väckta motioner angående utformningen av den ekonomiska politiken m. m., dels ock väckt motion om utgivande av ett nytt premieobligationslån;

nr 37, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om pension till Hilma Vilhelmina Henning, född Törnros; och

nr 38, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 36, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 22 september 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 203, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1) att medge, att stödlån med anledning av 1955 års skörde-skador finge ut-

Ang. utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.

lämnas i enlighet med de grunder, som förordats i propositionen;

2) att till bestridande av kostnaderna för stödlånen

a) medge, att i propositionen omförmälda tidigare anvisade investeringsanslag till Stödlån till jordbrukare finge tagas i anspråk;

b) till Stödlån till jordbrukare å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor; samt

3) att bemyndiga Kungl. Maj:t att medge förlängning av den amorteringsfria tiden för stödlån med anledning av 1952 års skördeskador i enlighet med de grunder, som förordats i propositionen.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebar bland annat, att ränta å stödlånen skulle beräknas efter 4 1/2 procent samt att en för 1954 års stödlån gällande bestämmelse om möjlighet till eftergift från kravet på säkerhet beträffande lånebelopp icke överstigande 3 000 kronor skulle utgå och i fråga om dylika mindre lån ersättas med en fri prövning från den lånebeviljande myndighetens sida.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 564 av herr *Franzén* m. fl. och II: 693 av herr *Larsson* i Hedenäset m. fl.;

2) de likalydande motionerna I: 566 av herr *Öhman* och II: 695 av herr *Holmberg* m. fl., vari yrkats, att riksdagen måtte besluta

dels att bifalla förevarande proposition med den ändringen, att hittillsvarande bestämmelser om säkerhet för ifrågavarande stödlån bibehölls och att räntan för lånen fastställdes till 3 1/2 procent,

dels att därutöver anvisa 50 000 000 kronor att, i enlighet med förut tillämpade regler, användas till bidrag utan återbetalningsskyldighet åt jordbrukare, som vore i särskilt behov därav,

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag senast till vårriksdagen 1956 om nedsättning eller avskrivning av tidigare beviljade stödlån åt jordbrukare, som på grund av skördeskador kommit i särskilt svår belägenhet.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A. att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag i förevarande del å motionerna I: 566 och II: 695 medge, att stödlån med anledning av 1955 års skördeskador finge utlämnas i enlighet med de grunder, som förordats i propositionen;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till bestridande av kostnaderna för stödlånen

a) medge, att förut omförmälda tidigare anvisade investeringsanslag till Stödlån till jordbrukare finge tagas i anspråk;

b) till Stödlån till jordbrukare å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 564 och II: 693, såvitt nu vore i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att medge förlängning av den amorteringsfria tiden för stödlån med anledning av 1952 års skördeskador i enlighet med de grunder, som förut i utlåtandet förordats;

4) avslå yrkandet i motionerna I: 566 och II: 695 om anvisande av anslag till bidrag med anledning av skördeskador;

B. att motionerna I: 564 och II: 693 samt I: 566 och II: 695, såvitt de ej behandlats under A 1, 3 och 4, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr NORLING (k):

Herr talman! Beträffande detta ärende föreligger det två likalydande kommunistiska motioner, vari yrkas vissa ändringar och tillägg till den föreliggande propositionen.

Ang. utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.

I motionerna åberopas det katastrofläge, som en del jordbrukare har kommit i på grund av de svåra skördeskador, som inträffat — och som för de norrländska länens del för övrigt inte bara inträffat i år. Jordbrukarna där uppe har under flera år varit utsatta för skördeskador, vilka de försökt reparera genom lån och skuldsättning. Särskilt har de små jordbrukarna drabbats mycket hårt. För dessa småjordbrukare är det således inte fråga om tillfälliga ekonomiska svårigheter, utan de kommer att under lång tid framåt få dragas med betungande räntor och amorteringssvårigheter, samtidigt som deras inkomster har minskat. Även om dessa av skördeskador drabbade småbrukare erhållit statliga stödlån tidigare, vid sidan om övrig skuldsättning, har åtgärderna varit otillräckliga. Följden har blivit att de fått minska sin kreaturstam genom nedslaktning. För dessa jordbrukare blir hjälpformen av statliga lån inte någon verklig hjälp, särskilt som nu, efter flera års svåra skördeskador, räntan har höjts med en procent från 3,5 till 4,5 procent. I de kommunistiska motionerna föreslås därför, att bestämmelserna om säkerhet för erhållande av stödlån bibehållas samt att räntan fastställs till 3,5 procent.

För en del småbrukare, och då särskilt i Norrland, är denna form av statlig hjälp inte heller tillräcklig. De befinner sig nämligen i ett sådant nödläge, att enda räddningen är att tillerkänna dem kontantbidrag utan återbetalningsskyldighet. Vi har därför i motionerna föreslagit, att 50 miljoner kronor skall anvisas för kontantbidrag till sådana jordbrukare, som är i särskilt behov därav.

Som jag förut nämnt, är för Norrlands del årets skördeskada inte den enda som inträffat. Svåra skördeskador har där inträffat under fyra av de fem senaste åren. Även om småbrukarna har erhållit stödlån tidigare på grund av inträffade skördeskador, har dessa jordbrukares utsikter att kunna klara alla lån ytterligare minskat genom årets svåra skördeskada.

Vi har därför i motionerna föreslagit att riksdagen måtte besluta att i skrivel-

se till Kungl. Maj:t hemställa om förslag senast till vårriksdagen 1956 om nedsättning eller avskrivning av tidigare beviljade stödlån åt jordbrukare, som på grund av skördeskador kommit i särskilt svår belägenhet.

Herr talman! Jag hemställer med dessa ord att få yrka bifall till motionerna I: 566 och II: 695 i utskottets hemställan under punkterna A 1) och 4) samt under B i den mån motionerna där beröres.

Herr TJÄLLGREN (bf):

Herr talman! I anledning av herr Norlings yttrande vill jag endast fästa uppmärksamheten vid att föreliggande utskottsutlåtande går på rent bifall till vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Därtill kommer att utskottet är enhälligt.

Jag ber med det sagda att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionerna I: 566 och II: 695; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos änyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 37, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., såvitt avser Gustad Käll- eller Korporalsgård 2^a i Östergötlands län, m. fl. fastigheter; och

nr 38, med anledning av väckta motioner om åtgärder för tillgodoseende av skogsbrukets behov av arbetskraft.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmäldes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 365, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 28 bifölles även av andra kammaren.

Anmäldes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 366, till Konungen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 36 bifölles även av andra kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.35.

In fidem
G. H. Berggren